

ugorják a lovak ezt az akadályt. A pálya további ismert akadályai között megemlítenődő a két méter magas domb, az úgynevezett Ír Bank, valamint a Dupla ugrás és a 4,5 méter széles Kígyó-árok. A nagydíjban 29 akadályt kell leküzdeni, 6900 méteres távon. A Taxis akadály legyőzése az elmúlt száz évben több lovas és több ló életét követelte, ugyanis bukáskor eltörhet a lovak gerince és nyakcsigolyája, és persze a lovas is súlyos balesetet szenvedhet.

– *Ha ilyen veszélyes, akkor miért nem iktatják ki?*

– Talán a tradíció miatt.

– *Hogyan vélekedik a romániai lótenyésztésről?*

– Konceptiótlannak tartom. Az állam pedig nem fektet hangsúlyt a lovassportágak lóállományának utánpótlására. Neves romániai szakemberek szerint az említett franciaországi versenyen a román csapat talán a lóállomány kora miatt sem érhetett el jobb eredményt. A gazdasági válság közepette pedig a magánmésesek tulajdonosai vagy a lovassportokat űzők saját erőből nehezen valósíthatják meg a lóállomány pótlását, feljavítását. Ami pedig a mezőgazdaságban használt lovakat illeti, ezek száma egyre csökken, tehát csak sportló-tenyésztet lehet elképzelni. A romániai lótenyésztés és a későbbi uniós szabályok szerint a fajlovak tenyésztését az állam támogatja, de ahogy az nálunk a mezőgazdaság más ágazataiban is sajnálatos szokás, a támogatás kiutalása mindig késik. A 19. század nagy sporteseményei a lovaglás, azaz a lóversenyek voltak. A sportélet kiválóságai a lósportot és a lovas vadászatot űzték. Ez mára teljesen megváltozott.

– *A háziállat-tartásról a pszichológusok úgy vélekednek, hogy annak terápiás hatása is van. Érvényes ez a lótarásra is?*

– Igen. Nemcsak bármilyen értelemben sérült gyermekek, hanem felnőttek számára is ajánlhatom a lovasterápiát.

– *Milyen jövője van Ön szerint a lovassportnak Közép-Európában?*

– Biztos vagyok abban, hogy a gazdasági válságból kilábalva fellendül a lovasport. Igaz, ma már talán nem fogadnak akkora összegekben, mint száz évvel ezelőtt, ám ha a fogadásokból származó bevételek egy részét a közép-európai államokban is a lótenyésztés javítására fordítanák, mint Angliában, Franciaországban, Németországban vagy Olaszországban, akkor pozitív változásokkal járna.

Kérdezett Nagy-Hintós Diana

Böjtthe Barna állatorvos

Furioso North Star. Gyorsfelvétel

A Kolozsvári Mezőgazdasági Egyetem elvégzése (1991) után négy éven át a bonchidai ménésben dolgozott. Ezt követően magántenyésztő volt, jelenleg állatorvos Beszterce-Naszód megyében.

■ – *Furioso North Star: szép név, összetett név. Gondolom, a név összefügg a fajta születésével. Hogyan kezdődött?*

– A fajta szülőhelye a mezőhegyesi ménés, amelyet 1784-ben alapított Csekonics József kapitány. Eleinte nem fajlovak tenyésztése volt a cél, hanem a katonaság lovakkal való ellátása. Egy tiszta fajvonal kialakításának gondolata a 19. század első harmadában merült fel, amikor a ménés sötét-pej angol telivér ménekkel gazdagodott, s ezzel máris történetünk kezdeténél járunk. A fajta első alapítója ugyanis az 1836-ban született Furioso (apja Privateer, anyja Fury). Több nemzedékre visszamenőleg kitűnő felmenői voltak, ennek köszönhetően is kiválóan örökölte tovább értékes tulajdonságait. Furioso Seniorkén tartjuk számon, leszármazottai pedig két vo-

nalat alkotnak, az egyik a Furioso 1, itt anyai ágon arab vér öröklődik, a másik a Furioso 10, itt az anyai ág is angol telivér. A történet úgy folytatódik, hogy 1852-ben, hároméves korában Mezőhegyesre került a The North Star nevű mén (apja Jack, anyja Ringle), amely ugyancsak kitűnő tulajdonságaival együtt fekete színét is továbbörökítette utódainak. Mivel mind eredetük, mind tulajdonságaik folytán közel álltak egymáshoz, a két félvér vonalat kölcsönös keresztezések útján egyesítették, így jött létre a Furioso North Star, amely nagyszerű adottságainál fogva egyaránt alkalmas lovaglásra és hintó elé. Az osztrák–magyar hadsereg igen jól hasznát vette e fajtának. Vannak szakemberek, akik a legjobb félvérnek tartják.

– *Mikor jelent meg a fajta Erdélyben?*

– Az osztrák–magyar hadügyminisztérium a 20. század elején Zsukon megvásárolt egy nagyobb földterületet Bánffy gróftól ménes létesítése céljából. Következett a háború, majd Erdély állami hovatartozásának megváltozása. A háború forгатagában egy zsuki származású román katona, Petre Drăgan, néhány társával együtt elhajtott Mezőhegyesről több mént és kancát, ezek a zsuki ménesbe kerültek, amely 1920-ban román királyi ménessé alakult Bonchidán. Kezdetől fogva a mezőhegyesi ménes mintájára szervezték meg: külön helyezték el a méneket és a kancákat, a csikók edzése hároméves koruk után kezdődött. Lóversenyter épült, egy-egy verseny megtekintésére olykor odautazott a király is. A ménes létszámban is, minőségben is annyira szépen gyarapodott, hogy az állomány értéke egy idő után meghaladta a mezőhegyesi ménesét. Fénykora arra az időszakra esik, amikor az igazgatói teendőket Petre Spănu ezredes látta el, aki értékes monográfiában dolgozta fel a fajta erdélyi történetének húsz esztendejét.

– *Amelynek életébe azután, gondolom, újra beleszólt a háború...*

– Valóban így volt. A ménest 40-ben elmenekítették, több éven át a hegyekben rejtegették, végül Temes megyéből került haza a háború végeztével. Ezalatt Bonchidán a ménes irányítását a magyar királyi méneskar látta el.

– *Kérem, foglalja össze röviden, hogyan alakult a ménes sorsa a kommunista rendszer évtizedeiben.*

– Voltak csendesebb időszakok – nagyjából ilyen volt a háborút követő első évtized –, és voltak drámai epizódok, közülük tartozik a ménes beolvasztása a zsuki állattenyésztési kutatóintézetbe. Egy lelkes és hozzáértő állatorvos, Ioan Apahideanu éveken át küzdött azért, hogy visszanyerje önállóságát és korábbi rangját.

– *Mi történt az 1989-es rendszerváltást követően?*

– Ott is győzött a forradalom, ami azt jelenti, hogy lemondatták az akkori igazgatót és az állatorvost, akik el is távoztak. Fontos esemény volt, hogy 1992-ben a Furioso North Star nagyon szépen teljesített különféle versenyek alkalmával, s ezzel mind hazai, mind külföldi megítélése érezhetően emelkedett. A jövőt illető kilátások biztatóan alakultak. Sajnos azonban az évtized végén Bukarestben úgy határoztak, hogy mind az istállókat, mind a földterületet kiárúsítják, és azok egy külföldi cég kezébe kerültek. A ménest előbb a bărăgani Jegăliára vitték, majd néhány év elteltével az Olt megyei Slatinára kerültek, ma is ott vannak, de hírek szerint ez év őszén visszakerülnek Erdélybe, ha igaz, Bethlenbe viszik őket. Szomorúnak tartom, hogy egy ilyen értékes állomány sorsának alakulását az elmúlt húsz esztendőben rossz, értelmetlen döntések szabták meg. De bízom abban, hogy ugyanúgy, ahogy korábban már átélte néhány viszontagságos fordulatot, a Furioso North Star most sem hagyja magát, hanem átvergődik ezen az akadályon, mindazok örömeire, akik szeretik és értékelik.

Kérdezett Horváth Andor